

Aan de Minister van Infrastructuur en Milieu
Mw. drs. M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Datum
30 september 2016

Onderwerp
Reactie op
consultatieversie
AMvB's
Omgevingswet

Uw kenmerk
IENM/BSK-
2016/127408

Ons kenmerk
JtH/RvZ/TvdH/RS/
JT/2016/118

Bijlage(n)
3

Geachte mevrouw Schultz van Haegen-Maas Geesteranus,

Op 1 juli 2016 hebben wij van u het verzoek ontvangen om advies uit te brengen over de regeldrukeffecten van de consultatieversies van het Omgevingsbesluit (Ob), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken in de leefomgeving (Bbl). Op 26 september 2016 hebben wij de berekeningen van de regeldrukeffecten van de AMvB's ontvangen. Op basis van deze documenten hebben wij een advies opgesteld dat u hieronder aantreft. Dit advies bouwt voort op ons advies over de 'toetsversie' van de Omgevingswet (OW) van 21 mei 2013.¹ In dit verband merken wij op dat uw ministerie in de aanloop naar de consultatieversie van de AMvB's Actal procesmatig goed heeft betrokken. Tevens constateren wij dat een deel van onze eerdere adviespunten in deze consultatieversie is verwerkt, waardoor de AMvB's meer (risico) gericht en daarmee lastenlauer zijn geworden.

De stelselwijziging beoogt onder andere de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruikersgemak van de wet- en regelgeving te vergroten, meer ruimte te bieden voor initiatieven, lokaal maatwerk beter mogelijk te maken en besluitvorming te versnellen. De vereenvoudiging van het omgevingsrecht moet leiden tot een reductie van plankosten met 10%. Afhankelijk van het investeringsvolume in de bouw kan dit oplopen tot een jaarlijkse besparing van circa € 600 miljoen.² Deze plankosten omvatten o.a. de regeldrukgevolgen. Bovendien zullen de grootste reducties aan administratieve lasten met de AMvB's worden bereikt.³

De berekeningen van de regeldrukeffecten van de AMvB's laten een structurele reductie van circa € 485 tot € 970 miljoen zien. Het overgrote deel hiervan, te weten € 450 tot € 900 miljoen,

¹ Zie advies "Ex-ante toets voorstel Omgevingswet" van Actal van 21 mei 2013.

² TK 31953, nr. 40 d.d. 28 juni 2011.

³ TK 33 962, nr. 61 d.d. 1 juni 2015.

Contact

Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

T (070) 310 86 66
info@actal.nl

www.actal.nl
@actal_info

vloeit voort uit het vervallen van bruikbaarheidseisen, zoals de verplichte minimumhoogte van het plafond. Daarbij is echter geen rekening gehouden met de zgn. bedrijfseigen kosten, dat wil zeggen de kosten die het bedrijfsleven ook zonder wettelijke verplichtingen hiervoor zou maken. Deze moeten van de berekende regeldruk worden afgetrokken om de daadwerkelijke vermindering van de regeldruk te berekenen. Gelet op het feit dat het bedrijfsleven veel van de wettelijke verplichtingen reeds heeft verinnerlijkt en tot onderdeel van zijn bedrijfsvoering heeft gemaakt, zal de regeldrukreductie substantieel lager zijn dan is berekend in de definitieve berekeningen die wij op 26 september 2016 hebben ontvangen.

De AMvB's maken een forse slag om de regeldrukreductiedoelstelling voor bedrijven en burgers te realiseren. Bijvoorbeeld met het schrappen van artikelen uit het Bouwbesluit en het regelmatig stellen van grenswaarden waaronder een verplichting niet van toepassing is of een vergunning niet nodig is. Tegelijk zien wij ook potentieel forse toenames van de regeldruk door de mogelijkheden voor decentrale overheden om strengere/aanvullende eisen te stellen ten aanzien van duurzaamheid en energie, een deel van geluid, luchtkwaliteit, (zwem)waterkwaliteit en financiële zekerheidsstelling. De winst op rijksniveau wordt dan mogelijk teniet gedaan op decentraal niveau. Wij maken u er op attent dat de effecten van het schrappen van taken op rijksniveau en de wijze waarop decentrale overheden de geboden bevoegdheden en afwegingsruimte aanvullend op rijkstaken invullen, nog in beeld moeten worden gebracht. Verder wijzen wij nogmaals op het aandachtspunt uit ons advies over de Omgevingswet dat deze stelselwijziging een hoog afbreukrisico kent wanneer de uitvoeringspraktijk niet naar behoren gaat werken.

In de bijlage bij deze brief vindt u onze adviespunten. Daarmee kan de ervaren regeldruk voor bedrijven en burgers merkbaar worden verminderd, zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en de rechtsbescherming van bedrijven en burgers.

Gelet op de coördinerende bevoegdheden met betrekking tot het verminderen van de regeldruk voor bedrijven en burgers sturen wij een afschrift van onze reactie naar de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en de minister van Economische Zaken. Wij verzoeken u de definitieve versies van de AMvB's aan ons voor te leggen, voordat besluitvorming in de ministerraad plaatsvindt. Dit stelt ons in staat een formeel advies uit te brengen en ons eindoordeel aan u kenbaar te maken.

Hoogachtend,

J. ten Hoopen
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris

Bijlage 1: advies "Reactie op consultatieversie AMvB's Omgevingswet"

Op 1 juli 2016 hebben wij van u het verzoek ontvangen om advies uit te brengen over de regeldrukeffecten van de consultatieversies van het Omgevingsbesluit (Ob), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken in de leefomgeving (Bbl). Ons advies treft u hieronder aan. Dit advies bouwt voort op ons advies over de 'toetsversie' van de Omgevingswet (OW) van 21 mei 2013.¹

Toetsingskader

Wij hebben de gevolgen voor de regeldruk beoordeeld aan de hand van ons toetsingskader:

1. Nuloptie: is er een taak voor de overheid en is regelgeving het meest aangewezen instrument?
2. Is de regeldruk proportioneel ten opzichte van het beleidsdoel? Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een passende uitvoeringswijze met het oog op de dienstverlening?

In beeld gebrachte effecten op de regeldruk voor bedrijven en burgers

Sturing op lastenluwe implementatie

De definitieve berekeningen die wij op 26 september 2016 hebben ontvangen, beoogt de regeldrukgevolgen van de AMvB's in beeld te brengen. Wij hebben er begrip voor dat dit in deze (consultatie)fase niet eenvoudig is, gelet op de omvang, complexiteit en bewegelijkheid van de stelselwijziging. Dit geldt met name voor de regeldrukeffecten die ontstaan door invulling van afwegingsruimte op decentraal niveau. Tegelijkertijd is het van belang om de regeldrukeffecten tijdig inzichtelijk te maken, opdat dit inzicht kan worden gebruikt bij het sturen op het verder realiseren van regeldrukreducties en het beperken van toenames van de regeldruk, zowel op rijks- als op decentraal niveau.

Wij constateren dat de regeldrukeffecten op rijksniveau in deze (consultatie)fase nog niet volledig in beeld zijn gebracht. Dit geldt met name voor de regeldrukeffecten van het vervallen van taken op rijksniveau. Daarnaast geven de definitieve berekeningen ook geen indicatie van de mogelijke regeldrukeffecten van decentrale bevoegdheden en van het gebruik van de decentrale afwegingsruimte aanvullend op taken op rijksniveau. Dit betekent dat de berekeningen niet kunnen worden gebruikt om op *decentraal niveau* te bewerkstelligen dat de regeldrukeffecten worden beperkt.

Wij adviseren om op korte termijn:

- de regeldrukeffecten als gevolg van het loslaten van taken op rijksniveau volledig in beeld te brengen;
- een kwalitatieve en kwantitatieve indicatie te geven van de regeldrukeffecten als gevolg van decentrale bevoegdheden en afwegingsruimte aanvullend op taken op rijksniveau;
- op basis van dit inzicht samen met de VNG, de UvW en het IPO afspraken te maken over monitoring van en ondersteuning bij een lastenluwe inrichting en implementatie van de stelselwijziging.

¹ Zie advies "Ex-ante toets voorstel Omgevingswet" van Actal van 21 mei 2013.

Regeldrukeffecten uitsplitsen naar sector/branche

De regeldrukeffecten zijn alleen op artikelniveau van de AMvB's in beeld gebracht, (nog) niet als samenhangend geheel. Hierdoor ontbreken bijvoorbeeld de regeldrukgevolgen van vervallen vrijstellingen², het niet meer dwingend verwijzen naar een deel van de NEN-normen (zie paragraaf wettelijk verplicht gestelde private normen), de regeldrukgevolgen van het gebruik van nieuwe begrippen en van veranderingen van definities. Ook ontbreken de regeldrukeffecten van getroffen maatregelen om nieuwe ontwikkelingen beter mogelijk te maken. Het gaat bijvoorbeeld om de verbreding van de regeling gelijkwaardige maatregelen vanuit het milieurecht/bouwrecht naar alle activiteiten in het Bal. Dit maakt het voor initiatiefnemers mogelijk om gelijkwaardige maatregelen te treffen tegen lagere kosten. Het is wenselijk dit samenhangend totaalbeeld per sector of branche weer te geven, aangezien de effecten per branche/sector aanzienlijk kunnen verschillen. Deze branche/sectorgerichte benadering sluit aan bij de insteek van het Bal.

Wij adviseren om de regeldrukeffecten als gevolg van de samenhang van de AMvB's in beeld te brengen en in aansluiting op de insteek van het Bal toe te spitsen naar sector/branche.

Daadwerkelijke reductie in beeld

De regeldrukeffecten die in beeld zijn gebracht, tellen op tot een reductie van circa € 485 tot circa € 970 miljoen. Van deze reductie is € 450 tot € 900 miljoen afkomstig van het vervallen van bruikbaarheidseisen, zoals de verplichte minimumhoogte van het plafond. De toelichting bij de berekeningen geeft aan dat de meeste van de niet meer verplichte voorzieningen ook in de toekomst zullen worden aangebracht om de woning verkoopbaar te houden. Feitelijk betekent dit dat de nalevingskosten grotendeels zijn aan te merken als bedrijfseigen kosten. Conform het Handboek meting regeldruk moeten deze bedrijfseigen kosten van de berekende regeldruk worden afgetrokken. Gezien de toelichting blijft dan vermoedelijk een (klein) deel van de in beeld gebrachte regeldrukreductie over.

Wij adviseren de regeldrukreductie van € 450 tot € 900 miljoen als gevolg van het vervallen van de bruikbaarheidseisen te verminderen met de bedrijfseigen kosten.

Regeldrukreductie bij globaal bestemmen

Met de AMvB's worden belemmeringen weggenomen om globaal te bestemmen. Globale omgevingsplannen leiden tot minder aanvragen om af te wijken van het omgevingsplan. Dit zou leiden tot een regeldrukreductie van €12,9 tot € 38,7 miljoen voor initiatiefnemers. De mate waarin voordelen van globaal bestemmen worden gerealiseerd, is afhankelijk van de mate waarin decentrale overheden globaal bestemmen toepassen. Wij constateren dat op basis van de berekeningen niet goed kan worden vastgesteld hoe de beoogde reductie is berekend. Verder staat bij de berekeningen aangegeven dat er geen structurele kwantificeerbare effecten voor burgers zijn. Dit is onjuist. Als gevolg van globaal bestemmen wordt er ook regeldrukreductie voor burgers gerealiseerd. Deze regeldrukeffecten voor burgers zijn niet (apart) in beeld gebracht. Mogelijk zijn er ook regeldrukeffecten voor burgers bij andere maatregelen in de AMvB's die niet (apart) in beeld zijn gebracht.

² Bijvoorbeeld het maximale geluidsniveau van komen en gaan van bezoekers (Activiteitenbesluit artikel 2.18).

Wij adviseren om:

- **de berekeningen van globaal bestemmen herleidbaar te maken;**
- **de regeldrukeffecten van globaal bestemmen voor burgers (apart) in beeld te brengen en te bezien of hiermee alle regeldrukeffecten voor burgers in beeld zijn gebracht.**

Eenmalige regeldrukeffecten nader kwantificeren

Bij de berekeningen staat: "In voorgaand onderzoek naar de effecten van de Omgevingswet is ook gekeken naar de kennisnamekosten voor bedrijven en burgers. Ten opzichte van deze reeds eerder in beeld gebrachte eenmalige kennisnamekosten worden nu nog geen extra kosten verwacht voor bedrijven en burgers". Op basis van de Memorie van Toelichting bij de Omgevingswet en de berekeningen is niet te verifiëren of ten tijde van het berekenen van de eenmalige lasten voor bedrijven en burgers bij de Omgevingswet, rekening is gehouden met de eenmalige lasten als gevolg van de AMvB's. Zekerheid dat er geen extra lasten zijn voor bedrijven en burgers als gevolg van de AMvB's is alleen te verkrijgen wanneer de eenmalige regeldrukeffecten voor de AMvB's worden berekend. Aangezien de consultatieversie van de AMvB's nu beschikbaar is ligt het in de reden om de eenmalige regeldrukeffecten daarvan nader te kwantificeren. De eenmalige regeldrukgevolgen die zijn berekend bij de Omgevingswet kennen een bandbreedte van € 45,9 tot € 68,8 miljoen voor bedrijven en burgers. Zonder berekening van de eenmalige regeldrukeffecten op basis van de AMvB's valt niet vast te stellen of deze bandbreedte nog geldig is. Immers, aannames en uitgangspunten ten tijde van het opstellen van Omgevingswet kunnen inmiddels gewijzigd zijn.

Wij adviseren de eenmalige regeldrukeffecten van de AMvB's voor bedrijven en burgers nader te kwantificeren.

Evaluatie regeldrukeffecten

Artikel 23.9 van de Omgevingswet bepaalt dat binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van de wet aan beide Kamers der Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk wordt gezonden. Gezien de onzekerheid over de regeldrukeffecten van de stelselwijziging, mede vanwege onzekerheid over gedragseffecten van initiatiefnemers, overheden en andere belanghebbenden, is het wenselijk om de regeldrukeffecten in volle breedte binnen vijf jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet te evalueren. Hierdoor is het mogelijk te bezien in hoeverre de reductiedoelstelling voor de plankosten (waar regeldruk onderdeel van uitmaakt) in de praktijk is gerealiseerd. Het maakt ook bijsturing op ongewenste en onvoorziene effecten beter mogelijk.

Wij adviseren de regeldrukeffecten van de volledige stelselwijziging kwantitatief en kwalitatief te evalueren binnen vijf jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet en de regeldrukeffecten onderdeel te maken van bovengenoemd (evaluatie)verslag aan beide Kamers der Staten-Generaal.

1. Nuloptie: is er een taak voor de overheid en is regelgeving het meest aangewezen instrument?

Nieuwe begrippen en definities

De stelselwijziging is een omvangrijke operatie die volgt op eerdere majeure wijzigingen van wet- en regelgeving, zoals de nieuwe Wet ruimtelijke ordening, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de Crisis en herstelwet. Voor de uitvoeringspraktijk is het lastig deze stapeling aan veranderingen te absorberen. Om deze reden is het belangrijk dat de veranderingen tot het noodzakelijke worden beperkt. Dit geldt met name ook voor het begrippenapparaat. De stelselwijziging introduceert veel nieuwe begrippen en definities. Daarbij is niet altijd duidelijk waarom nieuwe begrippen worden geïntroduceerd als bestaande begrippen lijken te volstaan. In reacties op de stelselwijziging is daarbij gewezen op de begrippen "inrichting", "activiteit", "aaneengesloten bodemvoorziening" en "bodembeschermende voorziening".

Wij adviseren om bij definitie- en begripwijzigingen in de AMvB's nut en noodzaak duidelijk te maken en de regeldrukeffecten hiervan in beeld te brengen.

Nuloptie ook voor materiële regels en vereisten overwegen

Vertegenwoordigers van bedrijven en burgers vinden het huidige omgevingsrecht moeilijk hanteerbaar en door zijn omvang en complexiteit te belemmerend. Om dit probleem aan te pakken is het niet alleen van belang om planning, besluitvorming en procedures te stroomlijnen, maar ook om de materiële regels en vereisten te verminderen en te vereenvoudigen³ en de kwaliteit van en samenhang tussen deze regels en vereisten te verbeteren. Het nieuwe wettelijke kader biedt de mogelijkheid om meer uit te gaan van het zelfregulerend vermogen van de samenleving, waarbij een faciliterende rol van de overheid (centraal en decentraal) mogelijk beter past dan een regelgevende. Dit vraagt om de nuloptie nadrukkelijk te overwegen voor onderdelen van het omgevingsrecht die deel zullen uitmaken van het nieuwe stelsel.

Wij constateren dat de nota's van toelichting (NvT) bij het Ob, Bkl en Bal niet duidelijk maken of en zo ja op welke onderdelen van het omgevingsrecht de nuloptie is overwogen. In de NvT van het Bal staat "*Bij de totstandkoming van dit besluit is steeds uitdrukkelijk gekeken of regulering nodig is...*", maar een verdere specificering naar onderdelen van het omgevingsrecht ontbreekt. Het lijkt eerder te gaan over de vraag welke taken op rijksniveau worden losgelaten, waarbij decentrale overheden de ruimte krijgen deze taken op te pakken. In de NvT bij het Bbl is expliciet duidelijk gemaakt dat de nuloptie op onderdelen is overwogen. Zo zijn bruikbaarheidsvoorschriften (m.u.v. toegankelijkheidseisen) t.a.v. buitenruimte, berging, plafondhoogte en toiletruimte voor alle nieuwbouw geschrapt zonder dat gemeenten (andere) eisen kunnen stellen. Wij zien mogelijkheden om de nuloptie ook te overwegen voor bijvoorbeeld de eisen ten aanzien van drangers en een afsluitbaar portiek om criminaliteit tegen te gaan. Bedrijven en burgers kunnen immers ook zelf veiligheidsafwegingen maken en desgewenst maatregelen treffen. De NvT maakt nut en noodzaak niet duidelijk om vanuit overheidswege het afsluitbaar maken van portiekwoningen verplicht stellen.

³ Denk bijvoorbeeld aan vereenvoudiging van de stapeling van uitzonderingen in de regels voor vergunningvrij bouwen.

Wij adviseren om de nuloptie voor onderdelen van het omgevingsrecht, zoals hierboven weergegeven, verder te overwegen.

2. Is de regeldruk proportioneel ten opzichte van het beleidsdoel? Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?

Afwegingsruimte decentrale overheden en nationale kop

De OW kent decentrale overheden meer afwegingsruimte en bredere bevoegdheden toe. Het Bbl en het Bkl geven een nadere duiding van deze bevoegdheden. In ons advies over de OW hebben wij aangegeven dat meer afwegingsruimte en bredere bevoegdheden voor medeoverheden kansen en risico's voor het beperken van de regeldruk met zich meebrengen. Zo kan de gerichte aanpak met geluidproductieplafonds bij onder andere (grotere) industrieterreinen als voorbeeld dienen waarop de bestuurlijke afwegingsruimte kan worden ingepast in de stelselwijziging.⁴ Tegelijkertijd ontstaat vanuit regeldrukperspectief een risico wanneer decentrale beleidsruimte uit het oogpunt van voorspelbaarheid wordt ingevuld met beleidsregels. De winst op rijksniveau wordt dan teniet gedaan op decentraal niveau. De vraag die bij meer bevoegdheden en afwegingsruimte voor decentrale overheden centraal staat, is of en in hoeverre die afwegingsruimte en bevoegdheden (al dan niet bovenop nationale normstelling) nodig is om het beleidsdoel te realiseren. Daarbij komt dat meer decentrale afwegingsruimte vooral voor bedrijven en burgers die in meerdere gemeenten actief zijn, kan leiden tot een toename van regeldruk. Een voorbeeld hiervan doet zich voor op het terrein van de luchtkwaliteit.⁵ In het artikel 2.2, lid 3 van het Bkl is geregeld dat decentrale overheden onder andere strengere omgevingsnormen kunnen stellen dan de gestelde normen in de Richtlijn luchtkwaliteit (2008/50/EG). Om mensen en milieu te beschermen heeft de EU voor 13 stoffen normen en meetverplichtingen vastgelegd in de richtlijn luchtkwaliteit en de richtlijn gevaarlijke stoffen. Indien niet wordt voldaan aan deze normen, dan dient een programma met maatregelen te worden opgesteld. De gezamenlijke aanpak vanuit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) heeft ertoe geleid dat de lucht de afgelopen jaren aanzienlijk schoner is geworden; er resteren slechts nog enkele hardnekkige binnenstedelijke knelpunten waar al maatregelen voor worden getroffen. Daardoor is onduidelijk wat op dit moment nut en noodzaak zijn om decentrale overheden de mogelijkheid te bieden om strengere normen te stellen dan de gestelde normen in de betreffende richtlijn.

Wij adviseren om per beleidsterrein aan te geven of en in hoeverre extra bevoegdheden en decentrale afwegingsruimte nodig zijn om beleidsdoelen te realiseren.

Wanneer decentrale afwegingsruimte wordt geboden, kan er sprake zijn van een nationale kop op EU regelgeving. Het uitgangspunt van de regering is geen nationale koppen op EU regelgeving. Een nationale kop leidt immers tot extra regeldruk voor initiatiefnemers om de vereiste extra maatregelen te treffen en gaat daarmee "level-playing field" tegen. En als een nationale kop wordt opgenomen, moet dat voorzien zijn van gedegen onderbouwing.

⁴ Actal, "Reactie op consultatieversie Aanvullingswetten bodem en geluid", 28 april 2016.

⁵ Andere voorbeelden zijn geluid (Bkl, paragrafen 5.1.4.2.2 en 5.1.4.2.3) en trillingen (Bkl, paragraaf 5.1.4.2.4).

Een voorbeeld van een nationale kop is de mogelijkheid voor gemeenten om maatwerkregels te stellen voor energiezuinig bouwen, zoals verwoord in de NvT van het Bbl. Het gaat daarbij om strengere normen dan de normen die volgen uit de herziene Richtlijn energieprestatie gebouwen (2010/31/EU) van mei 2010. In deze richtlijn wordt gesteld dat alle nieuwe gebouwen uiterlijk 31 december 2020 bijna-energie neutraal gebouwd moeten worden. De inhoudelijke noodzaak voor decentrale afwegingsruimte om strengere eisen te stellen ontbreekt daardoor. Bovendien kunnen regionaal/lokaal gedifferentieerde eisen de private uitvoering van de kwaliteitsborging voor het bouwen complexer maken omdat zij de eenduidigheid van uitvoering en toezicht tegen gaan.

Wij adviseren om bovengenoemde nationale kop op de herziene Richtlijn energieprestatie gebouwen te schrappen.

Financiële zekerheidsstelling

Het bevoegd gezag (BG) heeft de mogelijkheid om bij een vergunningaanvraag financiële zekerheid te vragen. Eventuele schade aan de fysieke leefomgeving kan dan, in geval van een faillissement, met zekerheid op de initiatiefnemer worden verhaald. Deze bevoegdheid is geregeld in artikel 13.5 van de OW en is uitgewerkt in artikel 7.1 van het Ob. Dit instrument wordt al gehanteerd voor water- en ontgrondingsactiviteiten⁶ en wordt in het Ob verbreed naar majeure risicovolle bedrijven (bedrijven binnen de chemische industrie die een ipcc-installatie exploiteren en bedrijven die onder de Seveso-richtlijn vallen). Voor deze drie soorten activiteiten is de financiële zekerheidsstelling geen Europese verplichting.⁷ Met het Invoeringsbesluit zal dit instrument verder worden verbreed naar diverse andere activiteiten.

Op grond van het Besluit financiële zekerheid kon het BG voor bepaalde categorieën inrichtingen in de Wet milieubeheer (Wm)-vergunning een verplichting tot financiële zekerheid opnemen. Dit besluit is in 2009 ingetrokken. In de NvT bij het Ob wordt niet duidelijk gemaakt waarom de afweging met betrekking tot de noodzaak en wenselijkheid van een financiële zekerheidsstelling nu anders wordt gemaakt dan bij intrekking van het Besluit financiële zekerheid in 2009. Evenmin wordt duidelijk gemaakt hoe proportioneel deze verplichting in de praktijk is gebleken bij toepassing op bijvoorbeeld water- en ontgrondingsactiviteiten. Een financiële zekerheidsstelling leidt tot hoge regeldruk voor bedrijven en zal daardoor nieuwe ontwikkelingen belemmeren, terwijl slechts incidenteel aanspraak moet worden gemaakt op deze zekerheidsstelling. Een toelichting op deze punten is noodzakelijk om te kunnen beoordelen of het opleggen van deze verplichting proportioneel is en om te bepalen of herijking van deze verplichting t.a.v. water- en ontgrondingsactiviteiten wenselijk is.

Wij adviseren om aan te geven waarom de afweging met betrekking tot de noodzaak en wenselijkheid van een financiële zekerheidsstelling nu anders wordt gemaakt dan bij intrekking van het Besluit financiële zekerheid in 2009.

⁶ Waterwet, art. 6.20 en Ontgrondingenwet art. 3

⁷ In de NvT bij het Ob staat dat financiële zekerheidsstelling verplicht is vanuit Richtlijn 1999/31/EG dat van toepassing is op stortplaatsen en vanuit Richtlijn 2006/21/EG dat van toepassing is op het beheer van winningsafval: afval dat afkomstig is van de prospectie, de winning, de behandeling en de opslag van mineralen en de exploitatie van groeven.

Tevens adviseren wij om duidelijk te maken in welke mate het opleggen van financiële zekerheidsstelling in de praktijk proportioneel is gebleken.

Onderzoekslasten

Een belangrijke manier om de regeldruk binnen het omgevingsrecht te beperken is het verminderen van de onderzoekslasten. Hieraan hebben wij ook in ons advies over de OW aandacht besteed. De AMvB's werken verder uit hoe de onderzoekslasten kunnen worden beperkt. Eén van de voorstellen daartoe betreft het uit elkaar trekken van de fase van het omgevingsplan en de fase van vergunningverlening met betrekking tot onderzoek bij globaal bestemmen. In de NvT bij het Bkl staat: *"Voor globale bestemmingsplannen leidt dit tot een substantiële verlaging van de onderzoekslasten, omdat het onderzoek kan worden gericht op het concrete initiatief."*

Globaal bestemmen en het uit elkaar trekken van de fase van het omgevingsplan en de fase van vergunningverlening m.b.t. onderzoeksverplichtingen leidt naar verwachting tot minder onderzoekslasten omdat fictieve varianten niet hoeven te worden doorgerekend. Tegelijkertijd is er een risico op toename van de onderzoekslasten als in de vergunningsfase blijkt dat een activiteit niet mogelijk is omdat het een norm overschrijdt. Hierbij kan het voorkomen dat men terug moet naar de planfase terwijl het onderzoek in de fase van vergunningverlening al heeft plaatsgevonden. Ook in een gebied waarin meerdere initiatieven plaatsvinden en waarbij rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten, kan de verschuiving van onderzoekslasten van planfase naar de fase van vergunningverlening leiden tot een toename in plaats van een daling van de onderzoekslasten voor initiatiefnemers. De voor- en nadelen van deze wijziging zullen per (milieu)aspect verschillen.

Uit de berekeningen van de regeldrukeffecten blijkt dat globaal bestemmen twee effecten op de regeldruk heeft. Ten eerste leidt globaal bestemmen tot minder aanvragen die van omgevingsplannen afwijken, waardoor een reductie van de regeldruk voor initiatiefnemers optreedt van € 12,9 tot 38,7 miljoen. Ten tweede leidt globaal bestemmen tot een verschuiving van de onderzoekslasten van gemeenten naar initiatiefnemers, waardoor de onderzoekslasten voor initiatiefnemers toenemen met €0,39 tot €1,95 miljoen.

Uit de berekeningen blijkt dat er verder (nog) geen substantiële afname van de onderzoekslasten voor initiatiefnemers is, terwijl dat wel één van de doelen van de stelselwijziging is. Afname van de onderzoekslasten voor initiatiefnemers is op verschillende terreinen overigens wel te verwachten. Bijvoorbeeld met de vrijstelling van onderzoeksverplichting voor activiteiten met een beperkt oppervlakte bij archeologie. In ons advies over de Ow staan mogelijkheden om de onderzoekslasten verder terug te dringen. Het gaat bijvoorbeeld om het schrappen van onderzoeksverplichtingen waar mogelijk, het vervangen van onderzoeksverplichtingen door 'expert judgement' en het vergroten van de voorspelbaarheid van onderzoeksverplichtingen door expliciet aan te geven wanneer aan een bepaalde onderzoeksverplichting is voldaan.

Wij adviseren om de mogelijkheden voor vermindering van de onderzoekslasten, die wij in ons advies over de Ow hebben genoemd, alsnog te overwegen.

Bredere reikwijdten door uniformering

Afdeling 8.5 van het Bkl regelt de Omgevingsvergunning milieubelastende activiteiten. Hierbij is de Richtlijn industriële emissies (RIE) voor alle vergunningplichtige activiteiten als uitgangspunt genomen. Bedrijven die niet onder de RIE vallen en dus voorheen niet te maken hadden met deze voorschriften, krijgen er na inwerkingtreding van deze AMvB wel mee te maken. Een voorbeeld is de eisen met betrekking tot monitoring (Bkl, artikel 8.25). Volgens de NvT leidt het feit dat meer bedrijven nu aan de eisen met betrekking tot monitoring moeten voldoen, "mogelijk tot een lichte administratieve verzwaring". De NvT maakt echter niet inzichtelijk hoe groot deze verzwaring is. Signalen uit het bedrijfsleven wijzen op een potentieel grote verzwaring als gevolg van deze verbrede reikwijdte. De NvT maakt onvoldoende duidelijk waarom het nodig is dit zwaardere regime breder toe te passen. Het uniformeren van het omgevingsrecht lijkt hier tot gevolg te hebben dat bedrijven met een zwaarder regime worden geconfronteerd dan voor de stelselwijziging het geval was.

Wij adviseren om nut en noodzaak inzichtelijk te maken voor toepassing van de vereisten uit de Richtlijn industriële emissies op bedrijven die daar niet onder vallen en de regeldrukeffecten hiervan in beeld te brengen.

Verzwaarde eisen

Wij ontvangen signalen uit het bedrijfsleven dat er zwaardere eisen in de AMvB's zijn opgenomen ten opzichte van de huidige eisen. Het gaat bijvoorbeeld om:

- de beoordelingsregels voor de aanvraag van een vergunning dat geen significante milieuverontreiniging wordt veroorzaakt (Bkl, artikel 8.7e). Een eis die reeds lijkt geborgd met andere beoordelingsregels (Bkl, artikel 8.7c en d). Doordat nadere omschrijving van het begrip 'significante verontreiniging' ontbreekt en de beoordeling hiervan wordt overgelaten aan het bevoegd gezag, kan dat leiden tot extra eisen en dus extra kosten voor bedrijven om te voldoen aan deze bepaling en om dat aan te tonen;
- de nieuwe verplichting om een riooltekening beschikbaar te hebben waarop lozingsroutes en lozingspunten zijn aangegeven (onder andere Bal artikel 4.373 en artikel 4.505);
- de verplichting om de grondwaterpeilbuizen minstens eens per jaar te bemonsteren volgens de NEN 5744 door een persoon die beschikt over een erkenning op grond van BRL SIKB 2000 of AS SIKB 2000; deze erkenning zou nu niet nodig zijn (RARIM artikel 2.2, lid 4).

In bijlage 2 staan meer voorbeelden van wijzigingen die vermoedelijk tot verzwaringen leiden. Van dergelijke verzwaringen zijn nut en noodzaak in de NvT's niet toegelicht en zijn de regeldrukeffecten nog niet berekend.

Wij adviseren nut en noodzaak toe te lichten bij het introduceren van verzwaarde eisen in de AMvB's en de regeldrukeffecten daarvan te kwantificeren.

Functionele binding

Het loslaten van het begrip 'inrichting'⁸ kan ertoe leiden dat bijvoorbeeld de bedrijfskantine bij een fabriek niet meer mogelijk is vanwege milieu/geluidcontouren. De introductie van het begrip

⁸ Elke door de mens bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid die binnen een zekere begrenzing pleegt te worden verricht (Wet Milieubeheer art. 1.1).

'functionele binding' moet dit probleem wegnemen. Onduidelijk blijft echter wanneer er sprake is van functionele binding. Bovendien is het van belang om bij het preciseren van het begrip 'functionele binding' voldoende ruimte te laten voor innovatieve concepten en vernieuwing van initiatieven door bedrijven en burgers.

Wij adviseren om te verduidelijken wanneer sprake is van 'functionele binding' en daarbij voldoende ruimte te laten voor innovatieve concepten en vernieuwing vanuit initiatiefnemers.

Wettelijk verplicht gestelde private normen

In 2011 heeft het kabinet besloten dat wetgeving in principe niet meer dwingend naar normen verwijst. NEN normen waarnaar wel dwingend wordt verwezen, moeten kosteloos inzichtelijk zijn. Het kabinet heeft een lijst opgesteld met NEN normen die per 1 januari 2016 kosteloos inzichtelijk zijn via de website van NEN. Deze lijst bevat ook normen die in de stelselwijziging worden opgenomen.⁹ Het kabinet heeft een tweede lijst opgesteld met normen waarnaar niet meer dwingend wordt verwezen na de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet.¹⁰ Dit is een positieve ontwikkeling voor ondernemers, omdat dit hen de mogelijkheid biedt om inzicht te krijgen in de geldende normen en een voor hen minder belastend alternatief te kiezen dat ook aan de vereisten voldoet. Wij constateren dat de lijsten niet alle NEN normen van de stelselwijziging bevatten. Bovendien worden ook andere private normen (zoals ISO en NPR-CEN/TS) in de AMvB's voorgeschreven die niet op de eerdergenoemde lijsten staan. Vanuit regeldrukperspectief is het wenselijk hiervoor eenzelfde regime te hanteren. In bijlage 3 staan voorbeelden van private normen die in de AMvB's verplicht worden gesteld zonder dat ze kosteloos inzichtelijk zijn.

Vanuit regeldrukperspectief gezien is het een positieve ontwikkeling dat in principe niet meer dwingend naar normen wordt verwezen en dat NEN normen waar wel dwingend naar wordt verwezen, kosteloos inzichtelijk worden gemaakt. Wij adviseren om deze toepassing te verbreden naar alle private normen die in de AMvB's worden voorgeschreven.

3. Is gekozen voor een passende uitvoeringswijze met het oog op de dienstverlening?

Dienstverlening: rechtszekerheid initiatiefnemers door een rechtsoordeel

In de AMvB's omgevingswet wordt er vanuit gegaan dat bedrijven en burgers de regels kennen. Wanneer zij een initiatief willen ontplooiën, kunnen zij zelf bepalen in welke volgorde ze de benodigde goedkeuringen aanvragen. Voor initiatiefnemers die bekend zijn met het omgevingsrecht, is dit waarschijnlijk goed werkbaar. Echter, veel bedrijven en burgers zijn onvoldoende bekend met het omgevingsrecht, dat omvangrijk is, door verschillende overheden wordt geregeld, en frequent wijzigt. Hoewel de leesbaarheid van de wetsteksten en regelingen met de stelselwijziging wordt verbeterd, zullen initiatiefnemers en andere belanghebbenden

⁹ www.Rijksoverheid.nl

¹⁰ www.Rijksoverheid.nl

naar verwachting niet weten of een initiatief aan alle regels voldoet. Verdere vervanging van vergunningplichten door algemene regels maakt dit probleem pregnanter. Ten einde boetes en reputatieschade te voorkomen bestaat het risico dat de bedrijven en burgers in kwestie maatregelen treffen die verder gaan dan met de algemene regels is bedoeld. Ook kan het zijn dat een initiatiefnemer bijvoorbeeld een omgevingsvergunning voor het bouwen aanvraagt (voor de uitbouw van een woning of de bouw van een werkplaats of stal) en in een latere fase wordt geconfronteerd met andere eisen (o.a. natuur en milieuaspecten) waardoor het bouwwerk moet worden aangepast of niet in gebruik kan worden genomen, met alle (hogere) kosten van dien.

Een deel van dit probleem kan worden verholpen door middel van goede communicatie. Maar deze ondersteuning zal vaak onvoldoende toegesneden zijn op de specifieke situatie van de initiatiefnemer. In het buitenland bestaat ervaring met het spoedig verkrijgen van rechtszekerheid. Zo kan een initiatiefnemer in Duitsland rechtstreeks een verzoek aan een bestuursrechter richten voor een declaratoire uitspraak¹¹ over het mogen verrichten van zijn initiatief. En wellicht is een declaratoir bestuurlijk rechtsoordeel een waardevolle aanvulling op deze declaratoire uitspraak. Dergelijke buitenlandse ervaringen lijken niet te zijn overwogen.

Wij adviseren om goede ervaringen uit het buitenland te onderzoeken waarbij initiatiefnemers vroegtijdig rechtszekerheid krijgen voor hun initiatief.

Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

Het DSO beoogt de stelselwijziging digitaal te ondersteunen. Met de digitalisering is ook een reductie van de onderzoekslasten beoogd. Tegelijkertijd vormen onder andere de omvang en complexiteit van de digitalisering een afbreukrisico. Vanuit regeldrukperspectief is het dan wenselijk om de prioriteit te leggen bij het digitaliseren van die onderdelen van het stelsel die leiden tot de grootste reductie aan regeldruk. Daarbij is het van belang om oog te hebben voor het risico dat de werkelijkheid van bedrijven en burgers niet overeenkomt met dat wat in de computer van de overheid staat. Voorbeelden daarvan zijn geografische grenzen die afwijkend of met een andere precisie bij de overheid zijn geregistreerd, fouten in de registratie van adressen en fouten bij het verwerken van wijzigingen.¹²

Wij adviseren om prioriteit te geven aan het digitaliseren van die onderdelen van het stelsel die leiden tot de grootste reductie van regeldruk.

¹¹ Een declaratoire of rechtsvaststellende uitspraak is een rechterlijke uitspraak, vaak in de vorm van een beschikking, waarin de rechtsverhouding tussen overheid en burger of positie van een overheidsbesluit wordt vastgesteld.

¹² Algemene Rekenkamer, "Basisregistraties vanuit het perspectief van de burger, fraudebestrijding en governance", 29 oktober 2014.

Bijlage 2: Verzwaarde eisen

In onderstaande tabel zijn voorbeelden opgenomen van verzwaarde eisen als gevolg van de AMvB's bij de Omgevingswet. Onderstaand overzicht betreft geen limitatieve opsomming van de verzwaaringen.

Artikel in AMvB	Huidige situatie	Constateringen Actal
<p>Bal, art. 3.33, lid 1a. (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)</p> <p>1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, geldt voor de milieubelastende activiteit, bedoeld in artikel 3.32, als het gaat om het opslaan van gevaarlijke stoffen in verpakking:</p> <p>a. van meer dan 10.000 kg.</p> <p>b. (...)</p> <p><i>Toelichting bij dit artikel: niet van toepassing</i></p>	<p>Besluit omgevingsrecht, bijlage I, onderdeel C, cat. 4.4.j.</p> <p>Als categorieën vergunningplichtige inrichtingen als bedoeld in <u>artikel 2.1, tweede lid</u>, van dit besluit, worden inrichtingen aangewezen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ voor de opslag van vloeibare of vaste gevaarlijke stoffen of CMR-stoffen anders dan in verpakking, in opslagtanks van metaal of kunststof of in de ladingstanks van een bunkerstation; ○ j. waar: <ul style="list-style-type: none"> ▪ 1° een opslagvoorziening voor verpakte gevaarlijke stoffen, anders dan kunststoffen van meststoffengroep 1 of 2, of CMR-stoffen met een opslagcapaciteit van meer dan 10.000 kg aanwezig is, of ▪ 2° op enig moment in een brandcompartiment tijdelijke opslag plaats vindt van in totaal meer dan 10.000 kg gevaarlijke stoffen in verpakking of CMR-stoffen in verpakking; 	<p>Nut en noodzaak verzwaaring niet toegelicht</p> <p>Regeldrukeffecten niet in beeld gebracht</p>
<p>Bal, art. 4.182 (geur: voorkomen of beperken geurhinder bij het aanbrengen van lagen op metalen).</p> <p>Met het oog op het voorkomen of het tot een aanvaardbaar niveau beperken van geurhinder worden vrijkomende stoffen afgezogen en ten minste 2 m boven de hoogste daklijn van de binnen 50 m van het emissiepunt gelegen bebouwing in de lucht afgevoerd.</p> <p><i>Toelichting bij dit artikel: Met het oog op het voorkomen of het tot een aanvaardbaar niveau beperken van geurhinder worden vrijkomende stoffen afgezogen en ten minste 2 m boven de hoogste daklijn van de binnen 50 m van het emissiepunt gelegen bebouwing in de lucht afgevoerd.</i></p>	<p>RARIM, art. 4.68, lid 6</p> <p>Ten behoeve van het voorkomen dan wel tot een aanvaardbaar niveau beperken van geurhinder, worden de overeenkomstig het eerste lid afgezogen gassen en dampen die op de buitenlucht worden geëmitteerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. ten minste 2 meter boven de hoogste daklijn van de binnen 25 meter van de uitmonding gelegen gebouwen afgevoerd; of b. geleid door een doelmatige ontgeuringsinstallatie 	<p>Nut en noodzaak verzwaaring niet toegelicht</p> <p>Regeldrukeffecten niet in beeld gebracht</p>
<p>Bal, art. 4.208 (bodem: bodembeschermende voorziening)</p> <p>Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem met aluminium, lood, zink, tin, koper, nikkel, oplosmiddelen en harsen gebeurt het smelt- en gietproces boven een <u>aaneengesloten bodemvoorziening</u>.</p> <p><i>Toelichting bij dit artikel: Bij het smelten en gieten van metalen kunnen vloeibare bodembedreigende stoffen voorkomen zoals de metalen aluminium, lood, zink, tin, koper en nikkel. Ook voor het coaten van vormen en kernen kunnen bodembedreigende stoffen worden gebruikt zoals oplosmiddelen en harsen. Een aaneengesloten bodemvoorziening zal doorgaans bestaan uit een betonvloer of asfaltvloer. De activiteit zal doorgaans plaatsvinden in een hal die al op een aaneengesloten bodemvoorziening is gebouwd, waardoor al aan het bodemvoorschrift wordt voldaan. Hiernaast zal de activiteit in zo'n hal doorgaans worden uitgevoerd samen met andere bodem-bedreigende activiteiten</i></p>	<p>RARIM, art. 4.84.8</p> <p>Ten behoeve van het realiseren van een verwaarloosbaar bodemrisico als bedoeld in artikel 4.74.7, onderdeel b, van het besluit, vindt het smelten en gieten van metalen waarbij bodembedreigende stoffen worden gebruikt of kunnen vrijkomen, plaats boven een <u>bodembeschermende voorziening</u>.</p>	<p>Definitiewijziging.</p> <p>Nut en noodzaak verzwaaring niet toegelicht</p> <p>Regeldrukeffecten niet in beeld gebracht</p>

Bijlage 2: Verzwaaarde eisen

<p>waarvoor ook een aaneengesloten bodemvoorziening zal worden voorschreven. Maatwerk is voor deze activiteit dan ook niet direct te verwachten. Het is niet uit te sluiten dat deze activiteit incidenteel en kleinschalig wordt uitgevoerd; alleen in zulke uitzonderlijke gevallen kunnen verzoeken tot maatwerk worden verwacht. Op basis van specifieke omstandigheden zoals de kleinschaligheid, de gebruikte stoffen en de intensiteit van het proces, kan het bevoegd gezag besluiten om een andere bodembeschermende voorziening toe te slaan.</p> <p>Definitie aaneengesloten bodemvoorziening (Bal, bijlage 1 bij artikel 1.1): Een aaneengesloten bodemvoorziening is een bodemvoorziening waarvan eventuele onderbrekingen of naden zijn gedicht. Deze voorziening zal doorgaans bestaan uit een asfaltvloer of betonvloer.</p>	<p>Definitie bodembeschermende voorziening (Activiteitenbesluit, artikel 1.1): een vloestofkerende voorziening, een vloestofdichte vloer of verharding of een andere doelmatige fysieke voorziening, ter voorkoming van immissies in de bodem.</p>	
<p>Bal, art. 4.211 (geur: voorkomen of beperken geurhinder)</p> <p>Met het oog op het voorkomen of het tot een aanvaardbaar niveau beperken van geurhinder worden vrijkomende stoffen afgezogen en meer dan 2 m boven de hoogste daklijn van de bebouwing die binnen 50 m van het emissiepunt ligt in de lucht afgevoerd.</p> <p>Toelichting bij dit artikel: Het smelten en gieten van metalen kan tot geurhinder leiden. Mogelijke bronnen van geurhinder bij het smelten en gieten van metalen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het maken van thermohardende kernen, - het chemisch ontlassen van aluminiumbaden, - het koelen van producten in kleigebonden zand, vooral met producten met een hoge giettemperatuur waarbij de metaal/zandverhouding hoog is ten opzichte van het kleigehalte. Ook het toevoegen van additieven zoals houtmeel en maisproducten aan de kernen kan in combinatie met kleigebonden vormen mogelijk leiden tot geurhinder, - het uitbreken van producten uit kleigebonden zand, vooral met producten met een hoge giettemperatuur waarbij de metaal/zandverhouding hoog is ten opzichte van het kleigehalte, en - het uitbreken van producten uit met organische bindmiddelen gebonden zand, vooral met producten met een hoge giettemperatuur waarbij de metaal/zandverhouding en de kernzand/vormzandverhouding beide hoog zijn. 	<p>RARIM, art. 4.84.7</p> <p>1 Ten behoeve van het doelmatig verspreiden van emissies naar de buitenlucht, worden emissies als bedoeld in artikel 4.74.7, onder a, van het besluit, bovendien als omhoog gericht afgevoerd, indien binnen 50 meter van een emissiepunt een gevoelig gebouw, niet zijnde een gevoelig gebouw op een gezondeerd industrieterrein dan wel op een bedrijventerrein met minder dan één gevoelig gebouw per hectare, is gelegen.</p>	<p>Nut en noodzaak verzwaring niet toegelicht</p> <p>Regeldrukeffecten niet in beeld gebracht</p>
<p>Bal, art. 4.502, lid1. (lozingsroute afvalwater)</p> <p>1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt het te lozen afvalwater afkomstig van een aaneengesloten bodemvoorziening bij het tanken van vloeibare brandstoffen geloosd in een vuilwaterriool.</p> <p>Toelichting bij dit artikel: Uitgangspunt is dat bij een aaneengesloten bodemvoorziening eventueel gemorste brandstoffen direct worden opgeruimd en dat afstromend hemelwater niet vervuild is. Alle lozingsroutes zijn toegestaan. Als een vloestofdichte vloer wordt toegepast, geldt niet de eis van direct opruimen en kan verontreinigd afvalwater ontstaan. Dit afvalwater moet op het vuilwaterriool worden geloosd.</p>	<p>PGS 30, voorschrift 3.4.6.</p> <p>Gemorste vloeistof moet met behulp van absorptiemateriaal zo spoedig mogelijk worden verwijderd. In de nabijheid van het afleverpunt moet een daarop afgestemde hoeveelheid absorptiemateriaal in voorraad aanwezig zijn.</p>	<p>Nut en noodzaak verzwaring niet toegelicht</p> <p>Regeldrukeffecten niet in beeld gebracht</p>

Bijlage 3:

Enkele voorbeelden van NEN e.a. private normen die na inwerkingtreding van de Omgevingswet niet kosteloos inzichtelijk zijn.

- CUR/PBV-Aanbeveling 51
- ISO 16740
- ISO 10780
- NEN-EN 13284-1
- NEN-EN 14792
- NEN-EN 15058
- NEN-EN 13211
- NEN-EN 14789
- NEN-EN 14790
- NEN-EN 14791
- NEN-EN 14792
- NEN-EN-ISO 16911 deel 1 en 2
- NRP-CEN/TS 13649:2014
- NVN 11400-0